*Aleksandar K. Filipović**
*Dušan A.Filipović***

UDK: 347.18

AKTIVNA I PASIVNA LEGITIMACIJA U SUDSKOM POSTUPKU KADA JE TREĆEM OŠTEĆENOM LICU PROUZROKOVANA ŠTETA OD STRANE DVA ILI VIŠE MOTORNIH VOZILA

REZIME: U radu je ukratko izložen problem koja lica imaju aktivnu, a koja pasivnu legitimaciju u sudskom postupku kada je trećem oštećenom licu prouzrokovana šteta od strane dva i više motornih vozila. Danas postoji bezbroj primera saobraćajnih nezgoda u kojim učestvuju dva ili više motornih vozila. U takvim saobraćajnim nezgodama prouzrokuje se nematerijalna i materijalna šteta trećim licima, pa se postavlja pitanje: koja lica imaju pravo na naknadu nematerijalne i materijalne štete i od koga imaju pravo da traže naknadu štete. Oštećena lica najčešće podnose tužbu protiv osiguravajuće organizacije i odgovornog lica. U toku sudskog postupka često tužilac podnosi podneske kojim vrši objektivno i subjektivno preinačenje tužbe. U ovom radu smo ukazali na različite stavove sudske prakse povodom objektivnog i subjektivnog preinačenja tužbe. Takođe smo u radu dali odgovor na pitanje: da li su tuženi osiguravajuća organizacija i odgovorno lice jedinstveni suparničari ili se radi o običnim suparničarima? U radu smo predložili izmenu člana 201 Zakona o obligacionim odnosima i člana 201 Zakona o parničnom postupku. Na ovaj način bismo izbegli donošenje različitih presuda po istom pitanju.

Ključne reči: *aktivna legitimacija, pasivna legitimacija, objektivno preinačenje tužbe, subjektivno preinačenje tužbe, solidarna odgovornost, jedinstveni suparničari, lica koja imaju pravo na naknadu nematerijalne i materijalne štetu*

* Prof. dr Univerzitet Privredna akademija, Pravni fakultet, Novi Sad, advokat u Loznici
** Master pravnik, advokat u Loznici

37 str.

1. Uvodne napomene

Danas postoji bezbroj primera saobraćajnih nezgoda u kojima učestvuju dva ili više motornih vozila u pokretu. U takvim saobraćajnim nezgodama prouzrokuje se šteta trećim licima. Oštećena lica imaju pravo na naknadu materijalne i nematerijalne štetu, na osnovu člana 185, 189, 188, 193, 200 i 201 Zakona o obligacionim odnosima. U poslovnoj i sudskoj praksi postavljaju se pitanja:

- ko je sve aktivno i pasivno legitimisan u sudskom postupku kada je trećem oštećenom licu prouzrokovana šteta od strane dva ili više motornih vozila u pokretu;
- različitost stavova u sudskoj praksi kod primene objektivnog i subjektivnog preinačenja tužbe;
- solidarne obaveze štetnika i osiguravajuće organizacije za prouzrokovanu štetu;
- prava na regres;
- u kom roku zastareva naknada štete prema osiguravajućoj organizaciji i štetniku;
- ukoliko oštećeno lice tuži odgovorno lice i organizaciju za osiguranje, postavlja se pitanje, da li su oni jedinstveni suparničari ili se radi o običnim suparničarima;
- raznolikost dosuđivanja nematerijalne štete oštećenim licima;
- zastarelost potraživanja štete prouzrokovane krivičnim delom;
- da li je pitanje granice odgovornosti osiguravača pravno ili činjenično pitanje;
- zastarelost potraživanja naknade štete iz ugovora o obaveznom osiguranju u saobraćaju;
- sniženje naknade po odredbama člana 191 i 205 Zakona o obligacionim odnosima;
- visina i obim pokrića kod obaveznog osiguranja po odredbama zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju;
- nasleđivanje i zastarelost naknade nematerijalne i materijalne štete;
- podeljena odgovornost u saobraćaju;
- kad dospeva zatezna kamata kod regresnih potraživanja;
- problemi u vezi primene člana 216 Zakona o obligacionim odnosima;
- ko sve spada u krug trećeg lica.
- da li je tužbeni predlog obavezan elemenat tužbe.

38 str.

2. Aktivna legitimacija u sudskom postupku kada je trećem oštećenom licu prouzrokovana šteta od strane dva i više motornih vozila

Pravo na naknadu nematerijalne štete pripada licima koja pretrpe štetu, a svrha ove naknade je da uspostavi njihovu poremećenu psihičku ravnotežu. Na osnovu člana 200 i 201 Zakona o obligacionim odnosima aktivnu legitimaciju u sudskom postupku imaju oštećena lica. Pravo na naknadu nematerijalne štete pripada:

a) samo neposredno oštećenom licu koje trpi fizičke bolove, duševne bolove, zbog umanjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti, pretrpljenog straha;
b) trećim licima koja trpe štetu zbog smrti bliskog srodnika ili njegovog naročitog teškog invaliditeta. Uslov da treće lice ostvari ovu naknadu je da ima sopstvena trpljenja. Ovo pravo je predviđeno članom 201 Zakona o obligacionim odnosima.

Smatramo da član 201, stav 2 Zakona o obligacionim odnosima u budućim izmenama treba menjati tako da glasi: „Takva naknada se dosuđuje i braći i sestrama."

Razlozi za navedenu izmenu su da: ne treba praviti razliku između braće i sestara koji su trajnije živeli u zajednici života sa umrlim od braće i sestara koji nisu trajnije živeli u zajednici sa umrlim, jer u praksi ima primera da je brat koji je trajnije živeo u zajednici života sa umrlim u kućnoj zajednici, a da godinama nisu govorili. On bi imao pravo na pravičnu naknadu za duševne bolove shodno članu 201, stavu 2 Zakona o obligacionim odnosima. Ne može se tvrditi da brat koji je trajnije živeo u zajednici života sa umrlim, a sa njim godinama nije govorio, trpi duševne bolove, a brat koji nije trajnije živeo u zajednici života sa umrilim nije trpeo duševne bolove, jer je godinama živeo u inostranstvu i on ne bi imao pravo na pravičnu naknadu za duševne bolove shodno članu 201, stavu 2 Zakona o obligacionim odnosima. Iz ovih razloga treba menjati stav 2, člana 201 Zakona o obligacionim odnosima. Takođe, u stavu 3, člana 201 Zakona o obligacionim odnosima reč „naročito" treba brisati tako da stav 3, člana 201 Zakona o obligacionim odnosima treba da glasi: „U slučaju teškog invaliditeta nekog lica, sud može dosuditi njegovom bračnom drugu, deci i roditeljima pravičnu novčanu naknadu za duševne bolove."

c) Shodno članu 204 Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine, pravo na potraživanje nematerijalne štete imaju naslednici samo ako je priznato to potraživanje odlukom suda ili pismenim sporazumom. To

39 str.

potraživanje može biti predmet ustupanja, prebijanja i prinudnog izvršenja. Oštećeno lice za života ne može da raspolaže potraživanjem nematerijalne štete testamentom ili pravnim poslovima.

3. Ko je pasivno legitimisan kada je trećem oštećenom licu prouzrokovana šteta od strane dva ili više motornih vozila?

Za štetu koju pretrpe treća lica imaoci motornih vozila odgovaraju solidarno.[1] Imajući u vidu član 178, stav 4 Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine oštećeno lice može tražiti naknadu štete:

- od vlasnika motornog vozila u kome je bilo saputnik, a koji nije odgovoran za saobraćajnu nezgodu,
- od drugog vlasnika čije je motorno vozilo učestvovalo u saobraćajnoj nezgodi sa vozilom kome je tužilac bio saputnik i koji je odgovoran za saobraćajnu nezgodu,
- od oba vlasnika motornih vozila da mu solidarno isplate štetu,
- od osiguravajuće organizacije da mu solidarno naknade štetu kod kojih je obično osigurano motorno vozilo koje je učestvovalo u saobraćajnoj nezgodi,
- od vlasnika neosiguranog motornog vozila u kome je tužilac bio saputnik i od osiguravajuće organizacije koja pokriva teritoriju na kome se dogodila saobraćajna nezgoda po osnovu neosiguranog vozila do 6.7.1997. godine, a nakon toga oštećeno lice ima pravo da od Garantnog fonda pri Udruženju osiguravajućih organizacija Srbije i od štetinka traži tužbom, da mu solidarno isplate štetu,
- od vlasnika drugog motornog vozila koje je učestvovalo u saobraćajnoj nezgodi, čiji vozač za saobraćajnu nezgodu nije kriv i od osiguravajuće organizacije kod koje je motorno vozilo bilo osigurano da mu solidarno isplate štetu,
- od oba vlasnika i od obe osiguravajuće organizacije da mu solidarno isplate štetu kod kojih je motorno vozilo bilo osigurano od autoodgovornosti,
- ako je oštećeno lice pretrpelo štetu u sudaru dva motorna vozila od kojih je jedno bilo neosigurano inostrano vozilo, a nezgoda se desile pre 6.7.1997. godine; oštećeno lice ima pravo da traži naknadu štete od osiguravajuće organizacije koja pokriva teritoriju na kome se dogodila saobraćajna nezgoda na osnovu člana 157, stav 2 Zakona o osiguranju,

[1] Član 178, stav 4 Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine.

odnosno od Garantnog fonda ako se saobraćajna nazgoda dogodila posle 6.7.1997. godine,

- od oba vlasnika motornog vozila koja su učestvovala u saobraćajnoj nezgodi i od organizacije za osiguranje kod koje je osigurano motorno vozilo i od Garantnog fonda pri Udruženju osiguravajućih organizacija, ako je drugo motorno vozilo bilo neosigurano, a saobraćajna nezgoda se dogodila posle 6.7.1997. godine, odnosno od osigravajuće organizacije koja pokriva teritoriju na kome se dogodila saobraćajna nezgoda, ako se saobraćajna nezgoda dogodila posle 6.7.1997. godine, na osnovu člana 99, stav 5 u vezi sa stavom 1 Zakona o osiguranju imovine i lica iz 1990. godine,
- ako je oštećeno lice pretrpelo štetu u saobraćajnoj nezgodi u kojoj su učestvovala tri i više motornih vozila, tada se krug pasivno legitimisanih lica proširuje. Tako da je svaki imalac motornog vozila pasivno legitimisan, kao i organizacija za osiguranje, kada je zaključio ugovor o obaveznom osiguranju. Ako je neko od tih motornih vozila bilo neosigurano tada oštećeno lice može tražiti naknadu štetu i od Garantnog fonda pri Udruženju osiguravača Srbije. Oštećeno lice može tužiti pojedinačno svakog vlasnika motornog vozila ili može tužiti sve vlasnike motornog vozila i osiguravajuću organizaciju kod koje su osigurani, da solidarno isplate štetu oštećenom licu.

Oštećeno lice odlučuje o tome koga će tužiti tužilac i od koga će tražiti naknadu štete. Tužilac ima pravo da bira od koga će tražiti naknadu štete.

4. Pravo na regres i pravo na zateznu zakonsku kamatu

Nakon isplate, osiguravajuća organizacija koja je isplatila štetu na osnovu člana 178, stav 4 Zakona o obligacionim odnosima, a njen osiguranik nije kriv za saobraćajnu nezgodu ima pravo potraživanja naknade štete od druge osiguravajuće organizacije čiji je osiguranik kriv za saobraćajnu nezgodu i od vlasnika motornog vozila.

Osiguravač i Garantni fond prema licima odgovornim za naknadu štete imaju pravo na regres i na zateznu zakonsku kamatu. Zatezna kamata teče na ukupan isplaćeni iznos štete, a počinje da teče od dana isplate, a ne od dana opomene ili podnošenja tužbe protiv odgovornog lica.

41 str.

5. Solidarna obaveza i najniži osigurani iznosi na koje se mora ugovoriti osiguranje od autoodgovornosti

Ako je ukupna šteta veća od najnižeg iznosa na koji se mora ugovoriti osiguranje od autoodgovornosti, odnosno od limita koji je predviđen ugovorom o obaveznom osiguranju od autoodgovornosti, za tu štetu odgovara samostalno vlasnik motornog vozila, odnosno odgovorno lice. U sudskoj praksi postoje različiti stavovi po ovom pitanju.

U jednoj presudi iznet je sledeći stav: „U sudskoj praksi postoje primeri da sudovi ne vode računa o tome da li je i do kog iznosa ograničena obaveza osiguravajućih organizacija. Takve odluke nisu u skladu sa članom 941, stav 1 Zakona o obligacionim odnosima, članom 86 Zakona o siguranju imovine i lica i članom 22 Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju. Obaveza organizacije za osiguranje na naknadu štete po osnovu osiguranja od autoodgovornosti ne može biti veća od iznosa utvrđenog članom 86 Zakona o osiguranju imovine i lica odnosno ako nije ugovoren veći iznos. Razlog za navedeno jeste to što u slučaju postojanja solidarne odgovornosti svaki solidarni dužnik odgovara do visine svoje limitirane odgovornosti – u pitanju je solidarna odgovornost prvotuženog – ali odgovornost prvotuženog nije neograničena, već je limitirana osiguranom sumom, o čemu prvostepeni i drugostepeni sud nisu vodili računa i nije pravilno pozivanje nižestepenih sudova da je taj limit odgovornosti prvotuženog relevantan samo za rešenje regresnih odnosa solidarnih dužnika posle isplate duga poveriocu, po odredbi člana 208 Zakona o obligacionim odnosima. Ograničena odgovornost prvotuženog limitom osigurane sume značajna je upravo za određivanje obaveze prvotuženog prema tužiocima i on solidarno odgovara za štetu tužiocima samo do visine osigurane sume“.[2]

6. Da li se radi o jedinstvenim ili običnim suparničarima?

Ukoliko oštećeno lice tuži odgovorno lice i ogranizaciju za osiguranje, tražeći da solidarno plate štetu, u poslovnoj i sudskoj praksi postavilo se pitanje da li su oni jedinstveni suparničari ili se radi o običnim suparničarima. Smatramo da se ne radi o jedinstvenom suparničarstvu u smislu člana 201 Zakona o parničnom postupku.

U smislu člana 200 Zakona o parničnom postupku prema solidarnom dužniku koji nije uložio žalbu, presuda postaje pravnosnažna i onda kada je drugi

[2] Rešenje Vrhovnog suda Srbije, Rev. 132/96 od 30.01.1996. godine.

solidarni dužnik izjavio žalbu, jer solidarni dužnici nisu jedinstveni suparničari. Osiguravajuća organizacija i osiguranik kod ugovora o osiguranju korisnika, odnosno sopstvenika motornog vozila od odgovornosti štete pričinjene trećim licima, kada su tuženi jednom tužbom ne smatraju se jedinstvenim suparničarima već običnim suparničarima, odnosno samostalnim strankama. Kod tužbe za naknadu štete podnete od strane oštećenih lica protiv osiguravajuće organizacije i odgovornog lica nisu jedinstveni suparničari. Tako, ako na presudu uloži žalbu osiguravajuća organizacija, a na tu presudu ne uloži žalbu odgovorno lice, ta presuda postaje pravosnažna i izvršna u odnosu na odgovorno lice, jer ulaganje žalbe od strane osiguravajuće organizacije na presudu ne proteže se i na odgovorno lice koje je prouzrokovalo štetu tužiocu, odnosno oštećenom licu. U jednom rešenju zauzet je sledeći stav: „Imajući u vidu da se radi o solidarnoj obavezi dužnika pri čemu dužnici nisu jedinstveni suparničari, a da je presuda pravnosnažna u odnosu na prvotuženog kao solidarnog dužnika koji je u ovom postupku ima svojstvo dužnika, po mišljenju veća poverilac u odnosu na njega može pokrenuti postupak izvršenja za naplatu celokupnog duga.“[3] Ovakav stav zauzet je u sudskoj praksi. U slučaju jedinstvenog suparničara gde se spor po zakonu ili zbog prirode procesnog odnosa može rešiti samo na jednak način prema svim suparničarima, oni se smatraju kao jedna stranka. To znači da se dejstvo parničnih radnji pojedinih suparničara proteže i na one suparničare koji te radnje nisu preduzeli. Prekid postupka prema jednom suparničaru deluje i prema svim ostalim. Kad jedan suparničar uloži žalbu, reviziju, predlog za ponavljanje postupka proteže se i na sve druge suparničare. Ako neko od tih ljudi nedostaje na bilo kojoj strani kao suparničari, smatra se da je tužba neuredna, pa tu tužbu treba odbaciti. Svi nužni suparničari čine jednu parničnu stranku. Tako, na primer, spor između naslednika može se rešiti samo na jednak način, prema svima, kao nužnim jedinstvenim suparničarima. Svi naslednici moraju biti obuhvaćeni u parnici bilo kao tužioci ili kao tuženi. Ako tužbom nisu obuhvaćeni svi naslednici, tužba je neuredna i ne može se po njoj postupiti, već je sud u obavezi da tu tužbu odbaci kao neurednu.

[3] Videti Rešenje Opštinskog suda u Loznici, Ipv. i. br. 360/03 od 21.01.2004. godine.

43 str.

7. Objektivno i subjektivno preinačenje tužbe u sudskom sporu

7.1.Pojam

Princip je da kada parnica zakonom počne da teče (kada se tužba dostavi tuženom), dona u tom obliku i treba da se okonča: sa inicijalnim strankama i sa istim predmetom.[4] Korekcija ovog principa vrši se institutom preinačenja tužbe. Preinačenje tužbe može da bude objektivno preinačenje tužbe i subjektivno preinačenje tužbe. Objektivno preinačenje tužbe znači promenu predmeta spora, a subjektivno preinačenje tužbe znači promenu tuženog, ono nastaje kada tužilac umesto prvobitnog tuženog tuži drugo lice.[5:]

7.2. Objektivno preinačenje tužbe

Objektivno preinačenje tužbe regulisano je članom 199 i 200 Zakona o parničnom postupku. Objektivno preinačenje tužbe postoji kao:

- Promena istovetnosti zahteva. Tužbeni zahtev se menja kad se promeni predmet spora. Objektivno preinačenje tužbe postoji kada tužilac zahteva da mu se isplati naknada štete, umesto da mu tuženi vrati spor. Objektivno preinačenje tužbe postoji kada tužilac sa deklarativnog tužbenog zahteva prelazi na kondeminatorni.
- Povećanje postojećeg zahteva. Objektivno preinačenje tužbe postoji kada tužilac poveća tužbeni zahtev, čak i bez promene osnova tužbe.
- Isticanje drugog zahteva uz postojeći. Objektivno preinačenje tužbe postoji kada tužilac doda nov tužbeni zahtev uz inicijalni tužbeni zahtev.

Počinjanjem tužbenog zahteva najčešće dolazi usled nastupanja novih činjenica u toku parnice, na primer, kada dođe do pogoršanja zdravlja tužioca ili povećanje radne sposobnosti, povećanja fizičkih bolova, straha, umanjenja životne aktivnosti po tužbi za naknadu nematerijalne štete, nastale telesnom povredom. Tužilac može do zaključenja glavne rasprave da preinači tužbu. Preinačenje tužbe je moguće do zaključenja glavne rasprave, i to usmeno ili podneskom. Posle dostavljanja tužbe tuženom, za preinačenje tužbe potreban je pristanak tuženog. Sud će dozvoliti objektivno preinačenje tužbe i kada se tuženi tome protivi, ako smatra da bi to bilo celishodno za konačno rešenje

[4] Jakšić, A., (2006). Građansko procesno pravo, Beograd, Pravni fakultet u Beogradu, str. 349.

[5] Radovanov, A., (2007). Građansko procesno pravo, Novi Sad, Univerzitet Privredna akademija – Pravni fakultet, str. 124.

odnosa među strankama i ako oceni da prestanak po preinačenju tužbi neće znatno da produži trajanje parnice, i ako se tuženi protivi, i ako se tuženi uputi u raspravljanje po preinačenoj tužbi, smatra se da je na preinačenje pristao. U pravnom životu sud objektivno preinačenje tužbe obično dozvoljava. Sud je dužan da tuženom ostavi dovoljno vremena da se pripremi za raspravljanje o preinačenom tužbenom zahtevu. Ako je tužilac objektivno preinačio tužbeni zahtev na ročištu i na kome tuženi nije prisutan, i ako je tuženi prisutan ali ne može da se izjasni, sud će ročište odložiti i tuženom dostaviti prepis zapisnika sa ročišta, kako bi se tuženi izjasnio na objektivno preinačenje tužbe. Ako sud posle preinačenja tužbenog zahteva nije nadležan da raspravlja o osnovnom tužbenom zahtevu, sud će posle pravosnažnosti rešenja o svojoj nenadležnosti dostaviti predmet nadležnom sudu, koji će u slučaju protivljenja rešiti da li je preinačenje dozvoljeno. U slučaju odbijanja preinačenja tužbe raspravlja se o nepreinačnom zahtevu. Protiv rešenja kojim se dopušta ili odbija preinačenje tužbe nije dozvoljena posebna žalba. Kad sud dozvoli preinačenje tužbe, sud će rešenjem da odredi nov vremenski okvir za sprovođenje postupka. Smanjenje visine tužbenog zahteva nije preinačenje tužbenog zahteva, niti predstavlja posebnu parničnu radnju. Ono je po svojoj prirodi delimično povlačenje tužbe ili delimično odricanje od tužbenog zahteva. Objektivno preinačenje tužbe ne smatra se promenom pravnog osnova tužbenog zahteva, kao i slučaj kada je tužilac samo promenio, dopunio ili ispravi pojedine navode. Za smanjenje visine tužbenog zahteva nije potreban pristanak tuženog. O preinačenju tužbe ne donosi se posebno rešenje shodno članu 200, stav 5 Zakona o parničnom postupku. Shodno članu 200, stav 3 Zakona o parničnom postupku, tužba nije preinačena ako je tužilac promenio pravni osnov tužbenog zahteva, ako je smanjio tužbeni zahtev ili ako je promenio, dopunio ili ispravio pojedine navode, tako da usled toga tužbeni zahtev nije promenjen.[6]

7.3. Subjektivno preinačenje tužbe

Subjektivno preinačenje tužbe regulisano je članom 201 Zakona o parničnom postupku. U subjektivnom smislu preinačenje tužbe je izjava tužioca da umesto dosadašnjeg tuženog tuži drugo lice. Ovakvom preinačenju tužilac pribegava kod razvoja postupka koji dovodi u sumnju tačnost pasivne legitimacije. Kod subjektivnog preinačenja tužbe radi se o promeni identiteta stranaka u postupku.

[6] Zakon o parničnom postupku, *Službeni glasnik RS*, broj 72 od 28.09.2011. godine 49/13 i 74/13 i 55/14 od 23.05.2014. godine

45 str.

Tužilac može do zaključenja glavne rasprave umesto prvobitno tuženog, tužiti drugo lice. U postupku može da dođe do promene identiteta tužioca, tako što tužilac istupa iz parnice, dok na njegovo mesto u parnicu stupa novi tužilac. Ako tužilac želi da tuži drugo lice umesto tuženog, tada je neophodan pristanak novog tužioca, odnosno pristanak prvobitnog tuženog, ako se on već uputio da raspravlja po tužbenom zahtevu. Saglasnost tuženog može da bude izričita ili prećutna. Prećutna saglasnost postoji kada se tuženi upusti u raspravu po preinačenoj tužbi, a pre toga se nije protivio preinačenju. Preinačenje tužbe je dopušteno samo do zaključenja glavne rasprave, ako je novi tuženi dao izričitu saglasnost, ili dao prećutnu saglasnost. Bez ove saglasnosti sud ne može da donese rešenje kojim će dozvoliti subjektivno preinačenje tužbe. Kada se dozvoli subjektivno preinačenje tužbe, parnica po inicijalnom tužbenom zahtevu se gasi i počinje da teče novi postupak. Na rešenje suda koji dopušta ili odbija subjektivno preinačnje tužbe stranke mogu uložiti žalbu višem sudu. Za subjektivno preinačenje potreban je ne samo pristanak tuženog koji se već upustio u raspravljanje nego i pristanak trećeg lica koje na njegovo mesto treba da stupi. Zbog toga je subjektivno preinačenje redak slučaj u pravnom životu.

Treba razlikovati subjektivno preinačenje tužbe od ispravke imena, odnosno, naziva firme ili nekog drugog obeležja kojim se ličnost tuženog individualizira. Ovde se ne radi o subjektivnom preinačenju tužbe, nego samo i ispravci tačnog naziva tuženog. U sudskoj praksi izražen je stav da do izjave tužioca kojom menja naziv tuženog menja, organe pravnog lica, koga je prvobitno tužio, sada upravlja tužbu protiv samog pravnog lica, ne predstavlja subjektivno preinačenje tužbe, već ispravljanje označenja tuženog. Ako drugo lice koje treba da stupi u parnicu na mesto tužene stranke, pristane, mora da primi parnicu u onom stanju u kakvom se nalazi kad u nju stupa. U praksi retko dolazi do subjektivnog preinačenja, jer drugo lice koje treba da stupi u parnicu na mesto tuženog, ne pristaje na subjektivno preinačenje. Zbog toga tužilac podnosi novu tužbu prema drugom licu, povlačenjem tužbe, odnosno odustajući od tužbe prema prvobitnom tuženom. Tužilac može sve do zaključenja glavne rasprave i svoju tužbu preinačiti i tako što će umesto prvobitnog tuženog da tuži drugo lice. Za subjektivno preinačenje tužbe potreban je pristanak lica koje treba da stupi u parnicu na mesto tuženog, a ako se tuženi već upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, potreban je pristanak tuženog.[7] Ako se tuženi upustio u raspravljanje o glavnoj stvari umesto tužioca, može da stupi u parnicu novi tužilac samo ako na to pristane tuženi. Lice koje stupi

7 Član 201, stav 1 Zakona o praničnom postupku.

u parnicu na mesto stranke mora da primi parnicu u onom stanju u kakvom se ona nalazi u trenutku kada u nju stupi.

7.4 Izneti stavovi u sudskoj praksi

U sudskoj praksi postavilo se pitanje da li je treće lice dalo saglasnost za subjektivno preinačenje tužbe ili nije, odnosno da li se upustilo u raspravljanje ili nije. Povodom navedenog pitanja u sudskoj praksi zauzet je sledeći stav:

„Prema stanju u spisima tužilac kao bivši vlasnik SZR „A“ u L., dana 16.04.1999. godine Opštinskom sudu u L. podneo je tužbu protiv PP „T. – V.“ iz L., čiji je vlasnik i osnivač bio sada pok. surpug tužene D. S. koji je u toku ove parnice dana 28.06.2000. godine preminuo, te koji je u ovoj parnici učestvovao kao zastupnik tuženog. Nad preduzećem PP „T. – V.“ iz L. u toku ove parnice otvoren je stečajni postupak koji je u toku ove parnice i zaključen. Podneskom od 04.02.2005. godine tužilac je izvršio subjektivno preinačenje tužbe tako što je umesto tuženog D. S., koji u ovoj parnici inače nije bio tužen, već PP „T.V.“ iz L., kao tuženu označio O. S. kao naslednika pok. D.S. a po rešenju Opštinskog suda u L. i O.br.615/00 od 04.12.2000. godine.

Na ročištu za glavnu raspravu održanom dana 15.03.2005. godine O. S. je uručen podnesak tužioca od 04.02.2005. godine (u zapisniku očigledno greškom označen podnesak tužioca od 14.02.2004. godine, kakav podnesak u spisima predmeta inače ne postoji), na kojem ročištu se O. S. na navode tužbe nije izjašnjavala, a nije se upustila u raspravljanje, već je samo učinila nespornim da je jedini naslednik pok. D. S., da bi na narednom ročištu održanom dana 02.04.2008. godine istakla da saglasnost za subjektivno preinačenje tužbe nije dala.

Prvostepeni sud do zaključenja glavne rasprave o dozvoljenosti preinačenja tužbe označavanjem kao tužene O. S. umesto tuženog „T.V.“ nije odlučio, već je u obrazloženju žalbene presude zaključio da se u konkrentnom slučaju ima smatrati da je tužena O. S. pristala na subjektivno preinačenje tužbe jer se upustila u raspravljanje o glavnoj stvari saglasno odredbi čl. 193 Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ br. 125/04 i 111/09), te da je neosnovan njen prigovor nedostatka pasivne legitimacije, što je u suprotno stanju u spisima predmeta, te i odredbi čl. 195 navedenog Zakona o parničnom postupku, prema kojoj odredbi je za preinačenje tužbe označavanjem umesto prvobitnog tuženog drugo lice, potreban izričiti pristanak lica koje treba da stupi u parnicu na mesto prvobitno označenog tuženog, zbog čega je i sam sud bio dužan da od O. S. nakon što joj je uručen podnesak tužioca od 04.02.2005. godine kojim je subjektivno preinačena tužba, morao

47 str.

tražiti da se izjasni da li prihvata da u ovu parnicu stupi kao tužena umesto prvobitno označenog tuženog ili ne, te da posebnim rešenjem o dozvoljenosti navedenog subjektivno preinačenja tužbe odluči obzirom da se radi o rešenju protiv kojeg je dozvoljena posebna žalba. Pored toga što je u toku celog postupka isticala da saglasnost za subjektivno preinačenje tužbe nije dala, tužena je u toku parnice isticala i prigovor zastarelosti potraživanja tužioca o kojem prigovoru prvostepeni sud nije odlučio niti o tome u obrazloženju ožalbene presude dao razloge. Kako se iz razloga koji su napred navedeni prvostepena presuda u žalbenom delu ne može ispitati, to stoji napred navedena povreda postupka sa kog razloga je ista u ožalbenom delu ukinuta i predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovno suđenje. U nastavku postupka prvostepeni sud će učinjenu povredu postupka otkloniti tako što će prethodno primenom odredbe čl. 201, sada važećeg Zakona o parničnom postupku, koji se u daljem toku postupka saglasno odredbi čl. 506, st. 2 istog zakona ima primenjivati, posebnim rešenjem odlučiti o dozvoljenosti subjektivnog preinačenja tužbe označavanjem umesto prvobitnog tuženog PP „T. V.“ kao tužene O. S., protiv kojeg rešenja je prema navedenoj odredbi dozvoljena posebna žalba, te po pravosnažnosti navedenog rešenja, ukoliko odluči da je navedeno subjektivno preinačenje tužbe dozvoljeno, odlučiti i o osnovanosti istaknutog prigovora zastarelosti potraživanja tužioca. Pri ponovnom odlučivanju o dozvoljenosti navedenog subjektivnog preinačenja tužbe prvostepeni sud će imati u vidu da je odredbom čl. 193, st. 2 Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, br. 125/04 i 111/09), između ostalog propisano da sud može dozvoliti preinačenje tužbe i kada se tuženi tome protivi ako smatra da bi to bilo celishodno za konačno rešenje odnosa među strankama i ako oceni da postupak po preinačenoj tužbi neće znatno produžiti trajanje parnice, te da će se smatrati da postoji pristanak tuženog na preinačenje tužbe ako se on upusti u raspravljanje o glavnoj stvari po preinačenoj tužbi a nije se pre toga protivio preinačenju. Stavom 6. istog člana propisano je da protiv rešenja koje se dopušta ili odbija preinačenje tužbe nije dozvoljena posebna žalba, što je propisano i odredbom čl. 199, st. 2 i st. 6 sada važećeg Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, br. 82/11), koji se u daljem toku postupka ima primenjivati saglasno odredbi čl. 506, st. 2 navedenog Zakona, da je odredbom čl. 194, st. 1 Zakona o parničnom postupku („Sl. glasnik RS“, br. 125/04 i 111/09) propisano da je preinačenje tužbe promenama istovetnosti zahteva, povećanje postojećeg ili isticanja drugog zahteva uz postojeći, što je propisano i odredbom čl. 200, st. 1, sada važećeg Zakona o parničnom postupku, da je odredbom čl. 195. st. 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ br. 125/04 i 111/09) stavom 1. propisano je da tužilac može sve do

48 str.

zaključenja glavne rasprave svoju tužbu preinačiti tako što će umesto prvobitnog tuženog tužiti drugo lice. Stavom 2 je propisano da je za preinačenje tužbe u smislu 1 ovog člana potreban pristanak lica koje treba da stupi u parnicu na mesto tuženog, a ako se tuženi već upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, potreban je i pristanak tuženog. Odredba stava 3 propisuje da ako se tuženi upustio u raspravljanje o glavnoj stvari umesto tužioca može da stupi u parnicu novi tužilac samo ako na to pristane tuženi, dok je odredbom stava 4 istog člana propisano da lice koje stupa u parnicu na mesto stranke mora primiti parnicu u onom stanju u kakvom se ona nalazi u trenutku kad u nju stupa, što je propisano i odredbom čl. 201 sada važećeg Zakona o parničnom postupku („Sl. glasnik RS“, br. 72/11) koji se u daljem toku postupka saglasno odredbi čl. 506, st. 2 istog Zakona ima primenjivati. Iz sadržine citiranih odredbi čl. 193 i 194 Zakona o parničnom postuku („Službeni glasnik RS“, br. 125/04 i 111/09), odnosno iz sadržine odredaba čl. 199 i 200 sada važećeg Zakona o parničnom postupku koji se u daljem toku postupka ima primenjivati, proizilazi da postoji razlika između objektivnog i subjektivnog preinačenja tužbe, ne samo zato što se objektivnim preinačenjem tužbe menja istovetnost zahteva, povećava postojeći ili ističe drugi zahtev uz postojeći već i u tome što se odredba čl. 193, st. 2 Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, br. 125/04 u 111/09), odnosno odredba čl. 199, st. 2 sada važećeg ZPP-a može primenjivati samo kod objektivnog, ne i kod subjektivnog preinačenja tužbe, za koje je potreban pored izričito pristanka prvobitnog tuženog, ako se već upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, i izričiti pristanak lica koje na njegovo mesto treba da stupi u parnicu kao tuženi, bez čijeg izričitog pristanka se subjektivno preinačenje tužbe ne može dozvoliti. Takođe, iz sadržine citiranih odredaba proizilazi i da se kod subjektivnog preinačenja tužbe ne primenjuje ni odredba čl. 193, st. 6 Zakona o parničnom postupku („Sl.glasnik RS“, br.125/04 i 111/09), odnosno odredbe čl. 199, st. 6 sada važećeg Zakona o parničnom postupku kojim je propisano da protiv rešenja kojim se dopušta ili odbija preinačenje tužbe nije dozvoljena posebna žalba. Navedena odredba se odnosi samo na rešenje kojim se odlučuje o dopuštenosti objektivnog preinačenja tužbe, te da je protiv rešenja kojim se odlučuje o dozvoljenosti subjektivnog preinačenja tužbe dozvoljena posebna žalba obzirom da odredbom čl. 195. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, br. 125/04 i 111/09), odnosno odredbom čl. 201. sada važećeg ZPP-a, koji se u daljem toku postupka ima primenjivati, nije propisano da protiv rešenja kojim se odlučuje o subjektivnom preinačenju tužbe nije dozvoljena žalba, a ovo shodno odredbi čl. 399, st. 1 sada važećeg ZPP-a kojom je propisano da je protiv rešenja prvostepenog suda dozvoljena žalba, ako zakonom

nije drugačije propisano, a što je propisano i odredbom čl. 385, st. 1 ranije važećeg Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, br. 125/04 i 111/09). Ukoliko dozvoli subjektivno preinačenje tužbe prvostepeni sud će imati u vidu da prema stanju u spisima tužena O. S. nije pravni sledbenik PP „T.V.“ iz L., već samo naslednik osnivača navedenog preduzeća koji nije bio stranka u ovoj parnici, a koji bi i da je bio stranka u ovoj parnici, da je bio tuženi, za obaveze navedenog preduzeća mogao odgovarati samo pod uslovima propisanim odredbama čl. 53 i 54 Zakona o preduzećima važećeg u vreme nastanka spornog odnosa („Službeni list SRJ“, br. 29/63, 33/96, 29/97, 59/98, 74/99 i 36/02), odnosno ako se radilo o društvu sa ograničenom odgovornošću pod uslovima propisanim odredbom čl. 332 istog Zakona, dok je odgovornost O. S. ograničena i odredbom čl. 224 Zakona o nasleđivanju prema kojoj odredbi naslednik za dugove ostavioca odgovara samo do visine vrednosti svog naslednog dela. Ukoliko tužena O. S. u daljem toku postupka da izričitu izjavu da prihvata da u ovu parnicu stupi kao tužena, umesto prvobitnog tuženog PP „T.-V.“ iz L., bez čije izjave se subjektivno preinačenje u ovoj parnici ne može dozvoliti, prvostepeni sud će pri ponovnom odlučivanju oceniti i osnovanost prigovora zastarelosti potraživanja tužioca koji je tužena u toku celog postupka isticala, a o čemu prvostepeni sud nije odlučio niti o tome u obrazloženju žalbene presude dao razloge.“[1] U ponovnom postupku Apelacionog suda u B., a postupajući po primedbama, iznetim u Rešenju G.ž.br.7295/12 od 07.02.2013. god. prvostepeni sud je doneo Rešenje da se „ne dozvoljava subjektivno preinačenje tužbe na ovu označenu tužbu u O. S....“[2] jer tužena nije prihvatila subjektivno preinačenje tužbe od strane tužioca. Tuženoj je uručen podnesak od 04.02.2005. godine, na tom ročištu tužena se nije izjašnjavala na navode tužbe, i nije se upustila u raspravljanje o pravnoj stvari, već je samo učinila nespornim to da je ona jedina naslednica pok. D. S. dok je kasnije, na ročištu održanom dana 02.04.2008. god. tužena istakla da nije dala saglasnost za subjektivno preinačenje tužbe navodeći da ona nije pravni sledbenik tuženog preduzeća. Tužena je na ročištu koje je održanom 10.07.2013. god. lično i preko punomoćnika istakla da ne prihvata da u ovoj parnici stupi na mesto tuženog preduzeća – predloženo je da sud donese rešenje kojim neće dozvoliti preinačenje tužbe. Rešavajući po žalbi na navedeno rešenje tužioca drugostepeni sud je doneo rešenje kojim je odbio kao neosnovanu žalbu tužioca, a rešenje prvostepenog suda potvrđuje.[3] U

1 Videti: Rešenje Apelacionog suda u Beogradu, Gž.br.7295/12 od 07.02.2013. godine
2 Videti: Rešenje Osnovnog suda u Loznici, P-426/2013 od 10.07.2014. godine
3 Videti: Rešenje Višeg suda u Šapcu Gž.br.1047/2013 od 14.11.2013. godine.

obrazloženju rešenja drugostepeni sud navodi: „novooznačena tužena nije dala pristanak da stupi u parnicu, što je isticala lično i preko svog punomoćnika, niti se upustili u raspravljanje. Prema članu 201 ZPP za preinačenje tužbe označenjem umesto prvobitnog tuženog drugo lice potreban je izričit pristanak lica koje treba da stupi u parnicu. U konkretnom slučaju O. S. nije dala izričitu niti bilo kakvu salasnost u tom smislu. Bez izričitog pristanka tuženog sud ne može doneti rešenje koji će prihvatiti subjektivno preinačenje na strani tuženog.[4]

Drugo pitanje koje se postavlja je: da li na rešenje o dozvoli subjektivnog preinačenja tužbe na strani tužioca, tuženi ima pravo na žalbu drugostepenom sudu? U citiranim presudama, kod subjektivnog preinačenja tužbe, na rešenje kojim se dovzoljava ili odbija subjektivno preinačenje tužbe, stranke imaju pravo na žalbu na doneto rešenje drugostepenom sudu. U sudskoj praksi postoji stav da na doneto rešenje kojim se dozvoljava subjektivno preinačenje tužbe, stranka nema pravo na žalbu na doneto rešenje.[5] Tuženi je i pored toga što je sud u pouci naveo da na ovo rešenje nije dozvoljena žalba, uložio žalbu.

Prvostepeni sud je doneo presudu kojom odbacuje žalbu kao nedozvoljenu.[6] Drugostepeni sud rešavajući po žalbi tužene uložene na presudu, donosi presudu kojom se odbija žalba u stavu šest i potvrđuje prvostepenu presudu.[7] U jednom predmetu tužilac je predložio subjektivno preinačenje tužbe na strani tuženog. Sud je doneo delimičnu presudu kojom je prihvatio subjektivno preinačenje tužbe na strani tuženog.[8] Sud je presudom odlučio o subjektivnom preinačenju tužbe na strani tuženog, a ne rešenjem. Smatramo da je navedena presuda doneta suprotno odredabama Zakona o parničnom postupku i sudskoj praksi. Po žalbi Apelacioni sud donosi presudu u kojoj „ne čini osnovanim istaknuti prigovor pasivne legitimacije."[9] Apelacioni sud u Beogradu odlučivao je kao da je tuženi uložio žalbu na nedostatak pasivne legitimacije, u konkretnom slučaju ne radi se o prigovoru pasivne legitimacije, već se radi o subjektivnom preinačenju tužbe na strani tuženog o kom je prvostepeni sud odlučivao presudom, a ne rešenje o subjektivnom preinačenju tužbe na strani tuženog. Prvostepni i drugostepeni sud nisu vodili računa o razlici između subjektivnog preinačenja tužbe i prigovora na pasivnu legitimaciju. Treba razlikovati subjektivno preinačenje tužbe od prigovora

[4] Rešenje: Apelacionog suda u Novom Sadu, Gž-2055/13 od 15.01.2014. godine.
[5] Videti: Rešenje Osnovnog suda u Loznici, 4P-8/2012 od 12.04.2012. godine.
[6] Videti: Presudu Osnovnog suda u Loznici, 4P-8/2012 od 25.07.2012. godine.
[7] Videti: Presudu Apelacionog suda u Beogradu, Gž-7916/12 od 13.05.2014. godine.
[8] Videti delimičnu presudu: Osnovnog suda u Loznici, P-679/11 od 25.09.2012. godine.
[9] Videti: Presudu Apelacionog suda u Beogradu, Gž1-6726/12 od 04.12.2013. godine.

da ne postoji aktivna ili pasivna legitimacija (stvarna legitimacija). Prigovor stvarne legitimacije (aktivna ili pasivna), kao i prigovor zastarelosti potraživanja predstavlja materijalnopravni odnos stranke prema predmetu spora, tako da prigovor nedostatka aktivne ili pasivne legitimacije, kao i prigovor zastarelosti potraživanja jeste materijalno pravni prigovor, a ne procesno pravni prigovor. Ukoliko ne postoji aktivna ili pasivna legitimacija, tužbeni zahtev se odbija kao neosnovan, što znači da se po takvom prigovoru odlučuje u sklopu odluke po tužbenom zahtevu. Kad sud u toku parničnog postupka utvrdi da je tuženik pasivno legitimisana stranka i da je njegov prigovor neosnovan, tada nema mesta donošenju presude od strane prvostepenog suda u kojoj se u stavu 1 navodi da se odbija prigovor nedostatka pasivne legitimacije na strani tuženika, kao neosnovan. Izreka presude sadrži odluku o tužbenom zahtevu u skladu sa odredbama Zakona o parničnom postupku. O prigovoru aktivne, pasivne legitimacije i o prigovoru zastarelosti potraživanja sud ne vodi računa po službenoj dužnosti, već odlučuje po prigovoru stranaka. Prigovor nedostatka pasivne legitimacije predstavlja materijalno-pravni prigovor, koji utiče na osnovanost tužbenog zahteva, a nikako na stranačku sposobnost tuženog. U tom slučaju, tužbu treba odbaciti, ukoliko se utvrdi da označeni tuženi ne postoji. Tužilac može sve do zaključenja glavne rasprave da svoju tužbu subjektivno preinači, tako što će umesto prvobitno tuženog da tuži drugo lice. Za preinačenje tužbe potreban je izričit pristanak lica koje treba da stupi u parnicu na mesto tuženog, a ako se tuženi već upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, potreban je i pristanak tuženog. Ako se tuženi upustio u raspravljanje o glavnoj stvari umesto tužioca može da stupi u parnicu novi tužilac samo ako na to pristane tuženi. Sud o subjektivnom preinačenju tužbe odlučuje rešenjem. Protiv rešenja o subjektivnom preinačenju tužbe, bilo na strani tužioca ili tuženog dozvoljena je posebna žalba. Po žalbi rešava drugostepeni sud.

7.5. Neka pitanja kod primene člana 199 i 200 Zakona o parničnom postupku

U sudskoj praksi imamo primera gde tužilac podnosi tužbu radi isplate duga, predlažući da sud donese presudu da tuženog obaveže da mu isplati 10.000,00 dinara sa zakonskom zateznom kamatom, a zadržavajući pravo na povećanje tužbenog zahteva nakon izvršenog veštačenja. Tuženi u odgovoru na tužbu priznaje tako postavljen tužbeni zahtev tužioca. Nakon dobijanja odgovora na tužbu, tužilac podnosi podnesak koji vrši objektivno preinačenje tužbe, tako što traži da mu tuženi isplati umesto iznos od 10.000,00

dinara iznos od 132.850,32 dinara. U konkretnom slučaju postavlja se nekoliko pitanja:

Da li sud mora da donese presudu na osnovu priznanja? Šta raditi ako sud propusti da donese presudu na osnovu priznanja, već nastavi da vodi postupak nakon dobijanja podneska kojim je tužilac objektivno preinačio tužbu, tužilac nakon dobijanja odgovora na tužbu preinači tužbu, tako što je zahtev povisio, a tuženi u nastavku postupka osporio visinu tužbenog zahteva, te je na taj način prihvatio da učestvuje u postupku po preinačenoj tužbi. Prvostepeni sud je nastavio postupak po tužbi preinačenom tužbenom zahtevu i doneo presudu, a po žalbi tuženog drugostepeni sud je zauzeo stav: "… da je prvostepeni sud dozvolio preinačenje tužbe i pored propusta da formalno odluči."[10] Smatramo da je prvostepeni sud nastavio postupak u skladu sa članom 199, stav 2 Zakona o parničnom postupkuz koji glasi „Smatraće se da postoji pristanak tuženog na preinačenje tužbe ako se on upusti u raspravljanje o glavnoj stvari po preinačenoj tužbi, a nije se pre toga protivio preinačenju". U konkretnom slučaju postavlja se pitanje: šta bi bilo da je sud doneo presudu na osnovu priznanja na osnovu člana 348, stav 1 Zakona o parničnom postupku, da li bi tužilac mogao da podnese novu tužbu protiv tuženog tražeći da mu tuženi isplati razliku između 10.000,00 dinara i 132.850,00 dinara, da li bi tuženi u tom postupku mogao da istakne prigovor presuđene stvari? Drugo pitanje koje se postavlja: šta raditi kada tužilac na poslednjem ročištu izvrši objektivno preciziranje tužbenog zahteva, dobijanja nalaza od strane sudskog veštaka, tako što poveća visinu tužbenog zahteva, tuženi se takvom preciziranju protivi i sud donese rešenje kojim takvo objektivno preinačenje tužbe nije dozvolio nakon ocene da je to necelishodno za konačno rešenje odnosa između stranaka? Na osnovu člana 199, stav 6 Zakona o parničnom postupku: „Protiv rešenja kojim se dopušta ili odbija preinačenje tužbe nije dozvoljena posebna žalba". U konkretnom slučaju postavlja se pitanje da li tužilac može da podnese novu tužbu protiv istog tuženog tražeći razliku između postavljenog zahteva u tužbi i preciziranog tužbenog zahteva, da li u tom slučaju tuženi može isticati prigovor presuđene stvari? Smatramo da bi se u konkretnom slučaju radilo o presuđenoj stvari. Presuđena stvar postoji ako postoji identitet stranaka u istoj ili obrnutoj ulozi, identitet predmeta spora i identitet činjeničnog stanja. Imajući sve ovo u vidu smtramo da član 199, stav 6 Zakona o parničnom postupku treba izmeniti tako da glasi: „Protiv rešenja kojim se dopušta ili odbija objektivno preinačenje tužbe dozvoljena je posebna žalba višem sudu "

[10] Videti: Rešrnje Apelacionog suda u Novom Sadu, Gž broj 4046/16 od 17.11.2016. godine.

53 str.

7.6. Da li je tužbeni predlog obavezni element tužbe?

U sudskoj praksi tužioci predlažu kako treba da glasi odluka o njegovom zahtevu, pa se postavlja pitanje da li je tužbeni predlog tužioca obavezan element tužbe. Taj element tužbe se i u teoriji i sudskoj praksi naziva tužbenim predlogom. U skladu sa članom 99 i 192, Zakona o parničnom postupku tužbeni predlog nije obavezan elemenat tužbe. Zakon ne spominje tužbeni predlog kada propisuje obavezne i fakultativne elemente tužbe. Smatramo da tužilac ima pravo da predloži suprotnoj strani i sudu svoje mišljenje o tome kako treba da glasi izreka presude. Međutim, sud nema obavezu da se po svaku cenu drži tužbenog predloga. Sadržina tužbenog predloga može da koristi sudu da na osnovu nje sazna šta je zahtev tužioca. Dakle, kada ponovo bude odlučivao o zahtevu tužioca, prvostepeni sud se neće doslovce držati tužbenog predloga, tj. predloženog petituma presude. U suprotnom, izreka presude bi bila opterećena nepotrebnim formalizmom, koji bi je činio nejasnom i nerazumljivom.[11]

ZAKLJUČAK

Za štetu koju pretrpe treća lica upotrebom dva ili više motornih vozila u pokretu imaoci motornih vozila odgovaraju solidarno. Odredbe člana 178, stav 4 Zakona o obigacionim odnosima iz 1978. godine imaju za cilj da zaštite treća lica koja pretrpe štetu upotrebom dva ili više motornih vozila u pokretu. Oštećeno lice može da bira koje će pasivno legitimisano lice tužiti. Oštećeno lice može tužiti sve imaoce motornih vozila tražeći da solidarno naknade štetu. Može da tuži jednog imaoca motornog vozila. Može da tuži osiguravajuće organizacije kod kojih su motorna vozila osigurana od autoodgovornosti da solidarno naknade štetu. Može da tuži jednu osiguravajuću organizaciju tražeći da ona sama naknadi štetu oštećenom licu. Može da tuži jednog imaoca motornog vozila i jednu osiguravajuću organizaciju da solidarno naknade štetu oštećenom licu. Imalac motornog vozila je dužan da naknadi stvarnu štetu oštećenom licu u punom iznosu, a osiguravajuća organizacija samo u skladu sa zaključenim ugovorom o obaveznom osiguranju od autoodgovornosti. Tužilac može sve do zaključenja glavne rasprave da svoju tužbu preinači i tako što će umesto prvobitno tuženog da tuži drugo lice. Da bi sud doneo rešenje kojim će prihvatiti subjektivno preinačenje tužbe shodno članu 201, stav 2 Zakona o parničnom postupku potreban je izričit

[11] Videti: Presudu Apelacionog suda u Beogradu Gž. Broj 7394/10 od 12.05.2011. godine.

pristanak lica koje treba da stupi u parnicu na mesto tuženog, a ako se tuženi već upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, potreban je i pristanak tuženog. Ako se tuženi upustio u raspravljanje o glavnoj stvari umesto tužioca, može da stupa u parnicu novi tužilac samo ako na to pristane tuženi. Bez izričitog pristanka tuženog nema subjektivnog preinačenja tužbe. Lice koje stupi u parnicu na mesto stranke mora da primi parnicu u onom stanju u kakvom se ona nalazi u trenutku kad u nju stupa. Objektivno preinačenje tužbe se tiče tužbenog zahteva. Objektivno preinačenje tužbenog zahteva sud može da dozvoli i uz protivljenje protivne stranke. Smanjenje tužbenog zahteva nije preinačenje tužbe, niti predstavlja posebnu parničnu radnju. Ona je po svojoj prirodi delimično povlačenje tužbe ili delimično odricanje od tužbenog zahteva. U slučaju kada tuženi nije pristao na proširenje tužbe na njega sud mora da donese rešenje kojim ne dozvoljava proširenje tužbe na novog tuženog. Ova sudska odluka izjednačena je sa pravnim dejstvom odbačaja ili odbijanja tužbe, odnosno tužbenog zahteva. Zato prekid zastarelosti u smislu člana 368 Zakona o obligacionim odnosima nastupa podizanjem druge tužbe, tj. od dana njene predaje sudu.

Kod rešenja kojim se ne prihvata subjektivno preinačenje tužbe uvek je dozvoljena žalba. Međutim, kod rešenja kojim se ne prihvata objektivno preinačenje tužbe nije dozvoljena žalba. Smatramo da stranke (tužilac i tuženi) imaju pravo na žalbu na rešenje kojim se dozvoljava ili nedozvoljava subjektivno preinačenje tužbe, bilo na strani tužioca ili na strani tuženog drugostepenom sudu, i da ovo pitanje treba urediti zakonom. Međutim, ako novi tuženi u sporu ima položaj nužnog suparničara, onda proširenje tužbe na njega nije uslovljeno njegovim pristankom da stupi u parnicu, pa će sud dozvoliti subjektivno preinačenje tužbe i kada se novi tuženi tome protivi. Treba obratiti pažnju kada tužilac podneskom izvrši subjektivno preinačenje tužbe. Podnesci kojima se vrši uređenje tužbe ili njeno preinačenje, nemaju sa procesno-pravnog aspekta isti značaj kao odgovor na tužbu. U slučaju propuštanja odgovora na podnesak ne mogu nastupiti zakonom predviđene posledice propuštanja odgovora na tužbu. Neodgovaranje na podnesak tužioca u roku od 30 dana od dana njegovog prijema nije uslov za donošenje presude zbog propuštanja. Subjektivno preinačenje tužbe na novog tuženog predstavlja u stvari povlačenje tužbe prema ranijem tuženiku. Predlažemo da se kod prvih izmena Zakona o parničnom postupku u članu 201 posle stava 4. doda novi stav, peti koji bi glasio: „Protiv rešenja kojim se dopušta ili odbija subjektivno preinačenje tužbe dozvoljena je posebna žalba višem sudu“. Na ovaj način bi rešili raznolikost sudske prakse po ovom pitanju.

55 str.

Aleksandar K. Filipović
PhD., The University of Business Academy-The Faculty of Law in Novi Sad, the lawyer in Loznica

Dušan A.Filipović
Master of law, the lawyer in Loznica

ACTIVE AND PASSIVE LEGITIMATION IN A COURT PROCEEDINGS WHEN THE DAMAGE HAS BEEN CAUSED TO THE THIRD PERSON BY TWO OR MORE VEHICLES

A b s t r a c t

The paper summarizes the problem of persons having an active or passive legitimation in a court proceedings when the damage has been caused to the third person by two or more motor vehicles. Today, there are countless examples of traffic accidents involving two or more motorized vehicles. In such traffic accidents, both intangible and material damage has been caused to the third persons, so the following question arises: which persons are entitled to the compensation for non-pecuniary and pecuniary damage and from whom they have the right to seek such damages. The injured parties most often file a complaint against the insurance organization and responsible person. During the course of the trial, the Prosecutor often submits the submissions altering the lawsuit in a subjective or objective ways. In this paper, we pointed out the different attitudes of the court practice regarding the objective and subjective alteration of the lawsuit. Also, we answered the question: whether the respondent insurance organization and responsible person are unique rivals or whether they are ordinary rivals. In the paper, we proposed the amendment of Article 201 of the Law of Contract and Article 201 of the Civil Procedure Law. In this way, we would avoid issuing different judgments on the same issue

56 str.

Keywords: *active legitimation, passive legitimation, the objective alteration of the lawsuit, the subjective alteration of the lawsuit, the joint liability, unique rivals, the persons entitled to non-pecuniary and material damage.*

Literatura

1. Filipović, A., (1999). Zastarelost potraživanja u sudskoj i poslovnoj praksi, Beograd, Dunav preving
2. Filipović, A., (1999). Određivanje visine naknade štete u obliku rente, Beograd, Dunav preving
3. Filipović, A., (1999). Problemi u vezi sa ostvarivanjem načela monetarnog nominalizma u poslovnoj i sudskoj praksi, Beograd, Dunav preving
4. Filipović, A., (2001). Obavezno osiguranje od autoodgovornosti u jugoslovenskom pravu, Beograd, Učiteljski fakultet Univerziteta u Beogradu
5. Filipović, A., (2002). Pravo na regres u jugoslovenskom pravu, Beograd, Učiteljski fakultet Univerziteta u Beogradu
6. Filipović, A., (2003). Pravo osiguranja, Beograd, Učiteljski fakultet Univerziteta u Beogradu
7. Filipović, A., Carić, S., (2006). Naknada materijalne štete prouzrokovane trećem licu upotrebom motornog vozila u pokretu, Novi Sad, Privredna akademija
8. Filipović, A., Mrvić-Petrović, N., Petrović, Z., (2000). Obavezno osiguranje od autoodgovornosti i naknada štete, Beograd, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja
9. Jakšić, A., (2006). Građansko procesno pravo, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu
10. Radovanov, A., (2007). Građansko procesno pravo, izdavač: Univerzitet Privredna akademija – Pravni fakultet, Novi Sad
11. Zakon o obligacionim odnosima, „Službeni list SFRJ“, broj 29/78
12. Zakon o obaveznom osiguranju u saobraćaju, *Službeni glasnik RS*, broj 51/09 i 78/11
13. Zakon o parničnom postupku „Službeni glasnik RS“, broj 72/11 i 55/14
14. Rešenje Vrhovnog suda Srbije, Rev. 132/96 od 30.01.1996. godine
15. Rešenje Opštinskog suda u Loznici, Ipv. i. br. 360/03 od 21.01.2004. godine
16. Rešenje Apelacionog suda u Beogradu, Gž.br. 7295/12 od 07.02.2013. godine

57 str.

17. Rešenje Osnovnog suda u Loznici, P-426/2013 od 10.07.2014. godine
18. Rešenje Višeg suda u Šapcu Gž-1047/13 od 14.11.2013. godine
19. Rešenje Apelacionog suda u Novom Sadu, Gž-2055/13 od 15.01.2014. godine
20. Rešenje Osnovnog suda u Loznici, 4P-8/2012 od 12.04.2012. godine
21. Presuda Osnovnog suda u Loznici, 4P-8/2012 od 25.07.2012. godine
22. Presuda Apelacionog suda u Beogradu, Gž-7916/12 od 13.05.2014. godine
23. Delimična presuda Osnovnog suda u Loznici, P-679/11 od 25.09.2012. godine
24. Presuda Apelacionog suda u Beogradu, Gž1-6726/12 od 04.12.2013. godine
25. Presuda Apelacionog suda u Beogradu, Gž. Broj 7394/10 od 12.05.2011. godine